



ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 57
від 16 лютого 2021 року

Про проект Закону України
“Про внесення зміни до підпункту 7 пункту 2 розділу XV
“Прикінцеві та перехідні положення” Закону України
“Про вищу освіту” щодо продовження строку
завершення підготовки кандидатів та докторів наук”
(реєстр. № 4667 від 28.01.2021)

Комітет з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув проект Закону України “Про внесення зміни до підпункту 7 пункту 2 розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про вищу освіту” щодо продовження строку завершення підготовки кандидатів та докторів наук” (реєстр. № 4667 від 28.01.2021, н.д. Шпак Л.О., Білозір Л.М., Крулько І.І. та інші) і зазначає таке.

Згідно з пояснювальною запискою метою прийняття вказаного законопроекту є захист права молодих учених на завершення процесу підготовки кандидатів та докторів наук, що здійснюється закладами вищої освіти та науковими установами, започаткованого до 1 вересня 2016 року.

Така позиція авторів законопроекту базується на основі спільного рішення від 25 січня 2021 року рад молодих вчених НАН України, МОН України та галузевих національних академій наук України щодо присудження наукових ступенів, яке прийняте у зв'язку із завершенням перехідного періоду, впродовж якого чинні нормативні акти, які регламентують цей процес. Натомість відсутні комплексні зміни, які б забезпечили оновлення нормативних актів щодо присудження наукових ступенів.

Тому законопроектом передбачається внести зміни до підпункту 7 пункту 2 Розділу XV “Перехідні та прикінцеві положення” Закону України “Про вищу освіту” у частині визначення 31 грудня 2021 року датою завершення перехідного періоду, впродовж якого є можливим присудження наукових ступенів кандидата або доктора наук згідно з Порядком присудження наукових ступенів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року.

Авторами законопроекту визначено, що реалізація його положень не потребуватиме додаткових витрат із Державного бюджету України.

Міністерство освіти і науки України не підтримує законопроект реєстр. № 4667 з наступних підстав.

Одним з принципів роботи Європейського суду з прав людини є прогнозованість норм національного законодавства. Правова норма про завершення 31 грудня 2019 року строку підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів кандидата, доктора наук набрала чинності 06.09.2014. У зв'язку з тим, що Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступенів доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261, перший набір на підготовку здобувачів ступенів доктора філософії, доктора наук проведено у 2016 році. Відповідно до вимог Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.1999 № 309, останній набір на підготовку здобувачів наукових ступенів кандидата, доктора наук проведено у 2015 році. Враховуючи, що максимальний строк підготовки здобувачів наукового ступеня кандидата наук на умовах прикріплення становить п'ять років, строк завершення підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів кандидата, доктора наук продовжено до 31 грудня 2020 року. У зв'язку з тим, що у період пандемії була перерва у проведенні атестаційних заходів, зазначений строк було продовжено до 30 червня 2021 року.

З наведеного вбачається, що більше шести років діє правова норма, яка прогнозувала завершення строку підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів кандидата, доктора наук відповідно до законодавства, чинного на момент набрання чинності Законом України “Про вищу освіту” (2014 р.), що давало можливість усім охочим реалізувати своє право на присудження вказаних наукових ступенів. Крім того, підпунктом 7 пункту 2 Розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про вищу освіту” передбачено, що особи, які з поважних причин не змогли реалізувати своє право на присудження наукових ступенів кандидата, доктора наук можуть бути атестовані після означеної дати відповідно до законодавства, чинного на момент набрання чинності Законом України “Про вищу освіту” (2014 р.).

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти не підтримує законопроект реєстр. № 4667 і зазначає, що строк завершення підготовки кандидатів наук за процедурою, яка була чинна до 1 вересня 2016 року, уже продовжувався, і об'єктивних підстав для того, щоб продовжувати його надалі немає.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України вважає за доцільне в цілому підтримати збільшення строків завершення підготовки кандидатів або докторів наук з огляду на низку об'єктивних чинників, які ускладнюють якісне завершення відповідних процесів.

Разом з тим, звернуто увагу на те, що відповідний строк вже продовжувався з 31 грудня 2020 року до 30 червня 2021 року шляхом прийняття Закону України “Про внесення зміни до розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про вищу освіту” щодо продовження строку завершення підготовки кандидатів та докторів наук» від 04.06.2020 № 676-ІХ. При цьому, у своєму висновку на проект зазначеного Закону, Головне управління звертало увагу на доцільність остаточного визначення питання щодо встановлення оптимальних дат відтермінування цього

строку. Зазначене зауваження повною мірою стосується і поданого законопроекту, адже запропонований строк відтермінування до 31 грудня 2021 року на практиці може не вирішити остаточно питання завершення процесу підготовки кандидатів та докторів наук, що здійснюється закладами вищої освіти та науковими установами, започаткованого до 1 вересня 2016 року.

Окрім того, проекту властиві недоліки техніко-юридичного характеру. Так, згідно вимог законодавчої техніки перехідні положення законопроекту застосовуються у разі, якщо потрібно врегулювати відносини, пов'язані з переходом від існуючого правового регулювання до бажаного, того, яке має запроваджуватися з прийняттям нового закону. Перехідні положення не можуть міститися у законопроектах про внесення змін до інших законів. З огляду на зазначене, назва розділу II законопроекту потребує внесення відповідних змін.

Під час розгляду законопроекту р.н. № 4667 на **спільному засіданні підкомітету з питань вищої освіти та підкомітету з питань науки та інновацій Комітету** 15.02.2021 було прийнято рішення пропонувати Комітету рекомендувати Верховній Раді України проект Закону реєстр. № 4667 від 28.01.2021 за результатами розгляду в першому читанні відхилити у зв'язку з тим, що поданий альтернативний законопроект визначає оновлені процедури присудження наукових ступенів, які загалом узгоджені з Міністерством освіти і науки України, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти та низкою зацікавлених сторін цього процесу.

Заслухавши інформацію ініціаторів законопроекту та обговоривши це питання, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Відповідно до частини третьої статті 93 Регламенту Верховної Ради України рекомендувати Верховній Раді України включити проект Закону про внесення зміни до підпункту 7 пункту 2 розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про вищу освіту” щодо продовження строку завершення підготовки кандидатів та докторів наук (реєстр. № 4667 від 28.01.2021), внесений народними депутатами України Шпак Л.О., Білозір Л.М., Крульком І.І. та іншими народними депутатами України, до порядку денного сесії Верховної Ради України.

2. Відповідно до пункту 2 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України “Про внесення зміни до підпункту 7 пункту 2 розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про вищу освіту” щодо продовження строку завершення підготовки кандидатів та докторів наук” (реєстр. № 4667 від 28.01.2021), внесений народними депутатами України Шпак Л.О., Білозір Л.М., Крульком І.І. та іншими народними депутатами України, за результатами розгляду в першому читанні відхилити.

3. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України від Комітету з цього питання визначити Голову Комітету С.В. Бабака.

Голова Комітету



С.В. Бабак